

Sida vid sida i fackeltåget

Berättelse

Det var en kall vinterkväll i Stockholm, den 21 februari 1968. Mörkret hade lagt sig tidigt, men gatorna var långt ifrån tomma. Flera tusen människor hade samlats för att gå i ett demonstrationståg mot kriget i Vietnam. Eftersom kvällen var mörk bar många deltagare facklor, och lågorna bildade ett långt, flammande band genom staden. Demonstrationen var ordnad av svenska Vietnamkommittén och andra grupper som länge hade protesterat mot att USA bombade Vietnam.

Längst fram i tåget gick Olof Palme. Han var bara 41 år gammal, men hade redan en hög post i regeringen, där han var ansvarig minister för skolan. Det var ovanligt att en minister gick i ett demonstrationståg, och det var ännu mer uppseendeväckande vem han gick bredvid. Vid Palmes sida gick nämligen en ambassadör från Nordvietnam, alltså från ena sidan i kriget. De två männen gick sida vid sida hela vägen fram till Sergels torg.

På torget höll Palme ett tal till den stora folkmassan. Hans budskap var tydligt: ett land som Sverige måste få kritisera orättvisor i världen, även när kritiken riktas mot en mäktig stormakt. Han menade att den svenska neutraliteten inte innebar tystnad, utan att ett litet land tvärtom hade både rätt och skyldighet att säga ifrån.

Trots att talet var kraftfullt, var det inte främst orden som gjorde kvällen historisk. Det var ett fotografi. På bilden syns Palme och den nordvietnamesiske ambassadören gå tillsammans i fackeltåget. Det fotot spreds över hela världen och blev den mest uppmärksammade bilden från Sverige under hela 1968.

Reaktionen i USA blev hård. I början av mars kallade den amerikanska regeringen hem sin ambassadör i Stockholm för samtal, som en tydlig protest mot att en svensk minister offentligt hade ställt sig på Vietnams sida. Förhållandet mellan Sverige och USA blev kallt och förblev frostigt i flera år framåt.

För Palme själv var kvällen en bekräftelse på den linje han skulle hålla resten av livet. Han var övertygad om att även en liten nation kunde och borde höja rösten i stora frågor. För många svenskar blev fackeltåget därför ett minne av en ung politiker som vågade säga vad han tyckte, mitt framför världens ögon.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
demonstrationståg	många människor som går tillsammans för att protestera
en fackla	en pinne med eld som lyser
flammande	brinnande, som rör sig som eld

ORD	FÖRKLARING
en post	här: en tjänst eller roll
uppseendeväckande	något som gör att många reagerar starkt
en ambassadör	ett lands officiella representant i ett annat land
en folkmassa	en stor grupp människor
ett budskap	det viktiga man vill säga
en stormakt	ett mycket mäktigt land
neutralitet	att inte ta parti, t.ex. inte vara med i ett krig
en skyldighet	något man bör eller måste göra
frostig	här: kall och spänd (om en relation)
en bekräftelse	ett bevis på att något stämmer

Läsförståelsefrågor

- Varför bar många deltagare facklor?
  - De firade nyår.
  - Kvällen var mörk.
  - De ville värma sig.
- Vilken roll hade Palme i regeringen då?
  - Han var statsminister.
  - Han var ansvarig minister för skolan.
  - Han var utrikesminister.
- Vad var mest uppseendeväckande med Palmes deltagande?
  - Att han kom för sent.
  - Att han gick bredvid en ambassadör från Nordvietnam.
  - Att han höll tal på engelska.
- Vad var Palmes huvudbudskap i talet?
  - Att Sverige skulle gå med i kriget.
  - Att även ett litet land måste få kritisera orättvisor.
  - Att svenskar borde resa mer.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  - Palme var statsminister redan 1968.
  - Ett fotografi från kvällen blev mycket känt i världen.
  - USA kallade hem sin ambassadör i Stockholm.
  - Demonstrationen hölls på en söndag.
- Vad menade Palme med att neutralitet inte innebar tystnad? Förklara med egna ord. (Öppen fråga)
- Varför blev fotografiet viktigare än själva talet, tror du? (inferens)
- Varför reagerade USA så starkt på en svensk ministers deltagande? (inferens)
- Texten kallar kvällen en "bekräftelse" för Palme. Vad menas med det? (inferens)

Facit

1. Kvällen var mörk.
1. Han var ansvarig minister för skolan.
1. Att han gick bredvid en ambassadör från Nordvietnam.
1. Att även ett litet land måste få kritisera orättvisor.
1. nej (han blev statsminister först 1969) b) ja c) ja d) det står inte i texten
- Exempel på svar: Att Sverige kunde stå utanför krig men ändå säga sin åsikt och kritisera det som var fel i världen.
- Exempel på svar: En bild syns direkt och förstås av alla, oavsett språk, så den kunde spridas snabbt över hela världen och berätta mer än orden.
- Exempel på svar: USA såg det som att en svensk minister offentligt tog ställning mot USA och för fienden i kriget, och det uppfattades som en förolämpning.
- Exempel på svar: Kvällen visade att Palme menade allvar med sin idé att även ett litet land ska våga säga ifrån, en linje han höll resten av livet.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är skriven i preteritum. Öva gärna dåtid och bisatser med “eftersom”, “trots att” och “även när”.
Tema: yttrandefrihet och civillikage. Diskutera skillnaden mellan att vara neutral och att vara tyst.

Diskussionsfrågor

- Palme menade att ett litet land har en skyldighet att säga ifrån mot orättvisor. Håller du med? Motivera.
- Kan en bild säga mer än ord? Finns det ett foto som du minns starkt?
- Är det rätt att en minister går i en demonstration, eller bör en ledare hålla sig neutral?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då någon vågade säga sin åsikt offentligt, trots att det var svårt.

Källor och faktagranskning

- Olof Palme – Wikipedia: https://sv.wikipedia.org/wiki/Olof_Palme
- Olof Palme | Biography, Assassination, & Facts – Encyclopædia Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Olof-Palme>
- Olof Palme – Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Olof_Palme
- Mordet på Olof Palme – Wikipedia: https://sv.wikipedia.org/wiki/Mordet_p%C3%A5_Olof_Palme

Faktagranskad i juni 2026. Olof Palme föddes 30 januari 1927 i Stockholm i en förmögen familj och dog 28 februari 1986 i Stockholm, mördad med ett skott på Sveavägen på väg hem från bio med sin fru Lisbeth. Han var statsminister 1969–1976 och 1982–1986 och ledde Socialdemokraterna från 1969 till sin död. Innan dess var han bland annat utbildningsminister (1967–1969). Han var känd för sin kritik mot USA:s krig i Vietnam, mot apartheid i Sydafrika och för sitt arbete för nedrustning och fattiga länder; han var även FN:s medlare i kriget mellan Iran och Irak. Mordet är formellt ouppklarat: 2020

pekade åklagaren ut Stig Engström (död 2000) som trolig gärningsman och lade ner utredningen, men ingen dömdes. I december 2025 ändrade överåklagare Lennart Guné motiveringen: Engström pekades inte längre ut som gärningsman; det nya skälet är att bevisningen inte räcker för att fastslå vem gärningsmannen är. Texterna återspeglar detta: mordet är olöst och ingen pekades ut. Bild: porträtt från 1968, public domain i Sverige.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.